

● Boekbespreking

KLAAS SPRONK

Hoogtepunten in het Heilige Land

Bijbelstudies over plaatsen in Israël

René van Loon
Boekencentrum Uitgevers,
Zoetermeer 2016, 112 bladzijden,
ISBN 978 90 239 7116 0, € 11,90.

Dit is onmiskenbaar een boek vol hoogtepunten: een heldere beschrijving van interessante plaatsen in Israël (van Caesarea Filippi in het noorden tot Engedi in het zuiden, met extra aandacht voor Jeruzalem), goede en originele foto's, boeiende meditaties over bijbelteksten op locatie en een prima begeleidende website (www.

hoogtepunteninhetheilige-land.nl). Op die website zijn nog meer foto's te vinden, en daarnaast PowerPointpresentaties en handige links naar andere relevante websites. Er wordt ook een reis aangekondigd in 2018 onder leiding van de auteur van het boek en zijn echtgenote. Die blijkt inmiddels al volgeboekt te zijn, maar er is een reservelijst en het ligt in de lijn van de verwachting dat mensen die daarop staan later alsnog met René van Loon het heilige land kunnen bezoeken. In het woord vooraf vertelt de auteur namelijk dat hij al vaak in Israël is geweest. Hij is duidelijk verknocht aan het land en wil zijn enthousiasme op allerlei manieren delen met lezers en toekomstige reisgenoten. Wat de opzet van dit boek betreft kun je het vergelijken met het klassieke boek van Okke Jager, *Hier koos de Heer zich vaste voet*, over diens reis naar Israël in 1966. Nog onder de indruk van de stichting van de staat Israël in 1948, schreef Okke Jager destijds: *Ezechiël zag massagraven, alsof hij Auschwitz al kon zien. Maar de beenderen werden weer een lichaam: een natie. Alleen: er was nog geen*

geest in hen. Zo staat het er vandaag met Israël voor. Er is wel een nieuw lichaam, maar het wachten is op de Geest. Dat was nog vóór de zesdaagse oorlog in 1967 en alle oorlogen daarna en nog vóór de bezetting van de westelijke Jordaanoever met alle gevolgen van dien. Een halve eeuw later zou je uit het boek van René van Loon kunnen opmaken dat het inmiddels wel goed gekomen is. Wie het nieuws volgt, uit welke hoek ook, weet wel beter. Er lijkt in dit boek bewust voor gekozen te zijn daar niet op in te gaan. Verwijzingen naar conflicten tussen Joden en Palestijnen komen niet aan de orde. Alleen in de beschrijving van de reis die men met de auteur kan gaan maken wordt ernaar verwezen, namelijk bij de aankondiging van een bezoek aan het dorp Neve Shalom/Wahat-al-Salam ('Oase van Vrede'): 'waar Joden en Palestijnen in vrede samenleven. Dat is opmerkelijk!'. Het standpunt van de auteur kan men afleiden uit het feit dat hij 'de veelbesproken Westelijke Jordaanoever' aanduidt als 'het Israëlsche gebied westelijk van de Jordaan' (blz. 51). Men kan

het ook afleiden uit wat er niet wordt genoemd of getoond. Zo is het opvallend dat in het hoofdstuk over Betlehem weliswaar vermeld wordt dat het percentage christenen in de stad flink is afgenomen, maar dat er niets wordt gezegd over de achtergrond daarvan. Wie de afbeeldingen van Betlehem in het boek en op de website bekijkt, ontdekt daar geen spoor van de grote muur die het stadsbeeld en het leven van de Palestijnen daar beheerst. Op de website is wel een foto te zien van een groot uithangbord met de tekst 'Welcome to Bethelehem. We welcome you on your journey as we welcomed the Prince of Peace'. Daaronder staat: 'Pray for the Freedom of Palestine'. In het bijschrift wordt alleen gewezen op de in Betlehem nog altijd aanwezige christelijke gemeenschap. De oproep tot gebed wordt niet toegelicht, laat staan ondersteund. Okke Jager zou er meer mee hebben gedaan. Men zou ook wensen dat René van Loon kennis genomen had van het werk van Margreet Steiner. Haar artikel in deze aflevering van *Schrift* waarin zij waarschuwt tegen claims van

opgravingen die het ultieme bewijs leveren van de historiciteit van bijbelverhalen kon hij natuurlijk nog niet lezen. Maar ook eerder werk van haar en andere archeologen hadden hem ervoor kunnen behoeden in het hoofdstuk over Jericho kritiekloos de bewering over te nemen van de Amerikaanse archeoloog Bryant Wood 'dat de archeologische gegevens tot in de details kloppen met de beschrijving in het boek Jozua' (blz. 73). Op zijn minst zou hieraan toegevoegd moeten worden dat deze visie niet gedeeld wordt door de meeste archeologen die de beschikbare gegevens hebben bestudeerd. In de gespreksvragen waarmee elk hoofdstuk afsluit komt Van Loon er nog eens op terug: 'Helpt het u als de archeologie bevestigt wat we weten uit de Bijbel? Waarom wel of niet?' (blz. 78). De lezer zou hier meer geholpen zijn met een relativering die juist begint bij een goede afweging van de archeologische gegevens. Wie zoveel hoogtepunten ziet in het heilige land en wie dat ook zo mooi in woord en beeld weet over te brengen, zou ook wel de moed op moeten kunnen

brengen aandacht te schenken aan dieptepunten of in ieder geval aan zaken die wat minder mooi en zeker zijn. Daardoor zouden de hoogtepunten alleen maar beter uitkomen. ●